



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**De Vita Et Honestate Canonicoꝝ, Et Alioꝝ  
Ecclesiasticorꝝ Specvlꝝ**

**Langhe-Cruys, Johan**

**Duaci, 1587**

In sermone dicendam veritatem, & mendacium fugiendum esse. cap.xxv.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63733)

displicet, quod illo ordinante erga nos agitur, cui non nisi iustum placet. Si igitur iusta placere Deo scimus, pati autem nisi quæ Domino placuerunt non possumus: iusta sunt cuncta, quæ patimur, & valde iniustum est, si de iusta passione murmuramus. Deinde sciendum est, quod plerumque euenire patientibus solet, vt eo quidē tēpore, quo aduersa patiuntur, vel contumelias audiunt, nullo dolore pulsantur, & sic patientiam exhibeant, vt custodire etiam cordis innocentiam curent. Sed cū post paululum hæc ipsa, quæ pertulerint, ad memoriam reuocant, igne vehementissimi doloris infligantur, argumenta vltionis inquirunt, & mansuetudinem, quam tolerantes habuerunt in retractatione, & recordatione sua semetipsos diiudicantes perdunt. Ille ergo veraciter patientiam seruat, qui & ad tempus aliena mala sine dolore tolerat, & hæc eadem retractans pertulisse se talia exultat, ne bonum patientiæ quietis, & pacis tempore pereat, quod in perturbationibus custoditur.

*Pati nisi quæ Domino placuerunt non possumus.*

*a Greg. Hom. 35. in euang.*

*Quis vere patientiam seruet,*

*In sermone dicendam veritatem, & mendacium fugiendum esse.*

CAP. XXVI.

**A**D sermonis honestatem, de qua hæcenus egimus, insuper requiritur, vt in eo veritas sit, & nō mendacium. Quoties enim aliquid aut dicimus, aut loquimur, vt Cicero inquit, toties de nobis iudicatur. Nam interpres mentis nostræ est ipsa oratio, verbis quidem discrepans, sententiis congruens. Hinc & vulgō dici solet: Qualis vir, talis oratio. Itaq; in primis prouidendum, ne sermo vitium aliquod indicet nostris inesse moribus, quod maxime tū solet euenire, cū studiosè de absentibus detrahendi causa, aut maledicē, aut per ridiculum, aut seuerè contumeliosè que dicitur. Charondas Tyrius dixisse legitur, vt honestatem, ac veritatem quisque colat, turpitudinem atque mendacium oderit: nam hisce notis virtus, & malitia discernuntur. Quare statim à pueris assuefacere oportet, castigando quidem mentiendi studiosos, veritatis autem, amando. Idcirco, vt Cicero refert, quæ pœna à diis immortalibus periuro, hæc mendaci constituta fuit. Non enim ex pactione verborum quibus iusiurandum comprehenditur, sed ex perfidia,

*b 1. de oratore.*

*c Cic. 1. de legib. Qualis vir, talis oratio.*

*d Cic. 1. lib. offic. e apud Stepha. Bellengerium in senten. volum.*

*f Pro Roscio. Mendaci & periuro eadem est pœna constituta.*

*Perfarum in-  
fignis insti-  
tio.*

*a cap. 59.*

*b Psal. 11.*

*c cap. 8.*

*d l. c. de offic.  
praefect. praetor.  
Afric.*

*Inueterata cō-  
suetudo refir-  
mationi indu-  
cende possim  
opponitur.  
e c. qui con-  
tempia. dist. 8.*

*f Ioan. 14.*

*g c. cōsuetudo.  
d. dist.*

*h 3. Reg. 3. c. 4.*

perfidia, & malitia, per quam insidiae tenduntur ad deos immortales suos irasci, ac succensere cōsueverat. Quocirca & Persae liberos suos in prima aetate docent iustitiam colere aequum ab iniquo discernere, cupiūt autem verum dicere. Vtinam autem tam filii essent Christiani hoc tempore in suis erudiendis libris. Sed nunc, proh dolor, cum Isaia Propheta \* exclamavit: Corruit in plateis veritas, & aequitas nō potest ingredi. Et facta est veritas in obliuione. Et cū Dominus Saluum me fac Domine, quoniam defecit sanctus, & veritatem diminutae sunt veritates à filiis hominum. Zacharia Propheta †: Loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo: veritatem, & iudicium pacis in portis vestris, & vnusquisque malum contra amicum suū ne cogitetis in cordibus vestris, & iuramentum dāx ne diligatis. Omnia enim haec sunt, quae oblat Dominus.

Et vtinam à Rege nostro Philippo Catholico haec suas prouincias inferioris Germaniae dici, & dari cum Iustiniano Imperatore posset cum effectu habebimus omnes violentias, & omnem auaritiam, & iustitiam, ac veritatem restaurari, ac reseruari. Quod hoc vnum nunc maximè deplorandum, quod veritatem, quae à Praelatis ex SS. Concilio Tridentino potissimum ad reformandum deprauatos Canonice & aliorum ecclesiasticorum mores, allegatur, opprimatur inueterata consuetudo. Quare hosce abusuū & auctores, & excusatores meminisse velim à D. Augustino scriptum esse †: Qui contempta veritate praesumptiua consuetudinem sequi, aut circa fratres inuidus est, & iniquus, quibus veritas reuelatur, aut circa Deum iniquus est, inspiratione cuius Ecclesia eius instruitur. Nam minus in euāgelio †: Ego sum, inquit, veritas. Non ego sum consuetudo. Itaque veritate manifestata consuetudo veritati. Et D. Cyprianus ‡: Consuetudo inquit, quae apud quosdam irreperat, impedire non debet, quo minus praeualeat veritas, & vincat. Nam cōsuetudo sine veritate, vetustas erroris est. Propter quod religiosi rore sequamur veritatem, scientes quia apud Hebraeos veritas vincit, vt scriptum est †: Veritas valet, &

lescit, & viuut in aeternum, & obtinet in secula seculorū. Atque huius sententiam secutus D. Gregorius Papa: Si, inquit, consuetudinem fortasse opponas, aduertendū est, quod Dominus dicit: Ego sum via, veritas, & vita. Non dixit: Ego sum cōsuetudo, sed veritas. Et certē, vt B. Cypriani vtamur sententia, quęlibet consuetudo quantumuis vetusta, quantūuis vulgata veritati omnino est postponenda: Et vsus, qui veritati est contrarius, est abolendus. Quo pertinet & illud D. Augustini: Frustra qui ratione conuincuntur, consuetudinem nobis obijciunt, quasi consuetudo maior sit veritate, aut non sit in spiritualibus sequendum quod melius à Spiritu sancto reuelatum est. Hoc planē verū est, quia ratio, & veritas consuetudini præponenda sunt. Sed si consuetudini veritas suffragatur, nihil oportet firmiter retineri. Mala autem consuetudo, vt Nicolaus Papa rescripsit, non minus, quā pernicioſa corruptela abijcienda, & vitanda est; quę nisi citius radicitus euellatur, in priuilegiorum ius ab impijs assumitur. Et incipiūt prauaricationes, & varię præsumptiones celerimē nō compressę pro legibus venerari, & priuilegiorum more perpetuō celebrari.

Quę omnibus ecclesiarum Prælatiſ vnice danda est opera, vt quā citiſſimē radicitus euellatur ex ipsorum ecclesijs consuetudines rationi, & veritati contrarię, vel decretis SS. concilij Tridentini non conformes. Et nō timeant eos, qui occidunt corpus, ne forte propter timorem mortis, vel rebellionem, aut contradictionem suorū subditorum, non liberē audeant dicere, quod illis ex concilio Tridentino iniunctum est. Siquidem non solum ille proditor est veritatis, vt D. Chrysostomus inquit, qui transgrediens veritatem palam pro veritate mendacium loquitur; sed etiam ille, qui nō liberē veritatem pronuntiat, quā liberē pronuntiare oportet: aut non liberē veritatem defendit, quā liberē defendere cōuenit, proditor est veritatis. Et D. Augustinus: Quisquis metu cuiuslibet potestatis veritatem occultat, iram Dei super se prouocat, quia magis timet hominem, quā Deū. Verque autem reus est, & ille prodesse nō vult, & iste nocere desiderat. Nemo verō peritorum aut prudentium putet,

I ij quod

*Veritas immalescit, & viuut in aeternum. a in c. si consuetudinem, d. dist. 8. Quęlibet consuetudo veritati est postponenda. b in c. frustra, d. dist. 8. Ratio, & veritas consuetudini præponenda sunt. Consuetudo quatenus seruanda. Mala consuetudo pro priuilegijs ab impijs assumitur. c in c. mala, d. dist.*

*d Hom. 21. in Matih. & in c. nolite timere. 11. q. 3. Proditor est veritatis, qui illam liberē nō pronuntiat, vel non defendit. e in c. quisquis. 11. q. 3. Quisquis metu veritatem occultat, iram Dei super se prouocat.*

a. c. uemo. ii. q.

3. *Melius est pro veritate pati supplicium, quam pro adulatione beneficium.*

*Quando quis peruersos fouere dicatur.*

b in c. error. dist. 83.

c in c. consensire. dist. 83.

*Que affectio carnalis veritatem impedit.*

d. c. accusatores vel testes. 3.

q. 5. c. Cicero in Vatinium.

f. i. lib. offic.

*Mendacium diu ergo hominibus pro ceteris vitium maxime odiosum.*

g. Plato de repub. dial. 2. et 3. h. l. c. si contra ius vel utilit. publ. vel per mendac. fuer. ali. postul.

quod minus sit periculum in verbis lingua mentis quam manibus sanguinem fundendo. Melius est pro veritate pati supplicium, quam pro adulatione beneficium<sup>a</sup>. Innocentius verò Papa<sup>b</sup>; error, cui non resistit inquit, approbatur; & veritas cum minimè defenso opprimitur. Negligere quippe cum possis peruersos, nihil est aliud, quam fouere, nec caret solo societatis occultæ, qui manifesto facinori deservire. Cui consonat & illud D. Gregorij<sup>c</sup>: Conditur videtur erranti, qui ad refecanda, que corrigi debent, occurrit.

Et studiosè in hisce corrigendis cauendum est, ne iniquitatis, & familiaritatis, ac dominationis affectus veritatem impediatur: Amor enim carnalis, & timor, avaritia plerumque sensus hebetant humanos, & pervertunt opiniones, ut questum pietatem putent, & quasi mercedem prudentiæ<sup>d</sup>. Tantam semper potestatem veritas habuit (etiam apud ethnicos<sup>e</sup>) ut nullis manibus, aut cuiusquam hominis ingenio aut arte subvertatur. Et licet in causis nullum patronum, aut defensionem obtineat, tamen per se ipsa defenditur. O magna veritatis, que contra hominum ingenia, calliditatem, & iniquitatem, contraque fidas omnium insidias facile se possit. Sed dolendum, adeo multorum improbitas mendaciam depressam esse, ut illius emergentiæ pro qua spes refulgeat, cum tamè quod verum, simpliciter cerumque est, id naturæ hominis, ut Cicero docuit, accommodatissimum. Quapropter Epaminondas feuerus veritatis cultor fuit, ut ne ioco quidem mendaciam sit quicquam. Non enim ignorabat omnium vitium maxime odiosum, & inuisum tam diis, quam hominibus, esse mendacium, tanquam litem quædam, & perniciositatis<sup>g</sup>.

Quod & è iure scripto euidenter liquet. Siquidem Imperatoribus constitutum legitur<sup>h</sup>: Pre scriptione mendaciorum opposita, siue in iuris narratione mendacium reperiatur, siue in facti, siue in tacendi fraude pro veritate, non deprecantis affirmatione, datum iudicium cognoscere debere; & secundum hoc de causa committere sententiam. Et si legibus consentaneum sacrum

culum, mendax precat or attulerit, careat penitus impetratis. Et si nimia mentientis inueniatur improbitas, etiam seueritati subiaceat iudicantis<sup>a</sup>. Vnde & in rescriptis Apostolicis semper intelligenda est hæc conditio, etiam si non apponatur: Si preces veritate nitantur<sup>b</sup>. Præcepit quoque Dominus<sup>c</sup>: Non mentiemini, nec decipiet vnusquisque proximum suum. Os enim quod mentitur occidit animam<sup>d</sup>. Et abominatio est Domino labia mendacij; qui autem fideliter agunt, placent ei<sup>e</sup>. Hinc Dauid Psalmista<sup>f</sup>: Odisti Domine omnes, qui operantur iniquitatem, perdes omnes, qui loquuntur mendacium. Is autem censetur loqui mendacium, cenfore D. Augustino<sup>g</sup>, qui, contra id quod animo sentit, loquitur voluntate fallendi. Et vtique verba propterea instituta sunt, nõ vt per ea se inuicem homines fallat, sed vt eis quisque in alterius notitiam cogitationes suas proferat. Verbis ergo vt ad fallaciam, nõ ad quod sunt instituta, peccatum est. Nec ideo vllum mendacium putandum est non esse peccatum, quia possumus aliquando alicui prodesse mentiendo: possumus enim & furando, si pauper cui palam datur sentit commodum, & diues, cui clam tollitur non sentit incommodum: nec ideo tale furtum quisquam dixerit peccatum non esse. Nemo mentiens iudicandus est, qui dicit falsum, quod putat verum: quia quantum in ipso est, non fallit ipse, sed fallitur; Non itaque mendacij, sed aliquando temeritatis arguendus est, qui falsa incautus credit, ac pro veris habet, potiusq; è contrario quantum est in ipso, ille mentitur, qui dicit tanquam verum, quod putat falsum. Quantum enim ad animum eius attinet, qui nõ quod sentit, hoc dicit, nõ verum dicit; quamuis verum inueniatur esse quod dicit; nec vlllo modo liber est à mendacio, qui ore nesciens verum loquitur; sciens autem voluntate mentitur. Non consideratis itaque rebus ipsis, de quibus aliquid dicitur, sed sola intentione dicentis, melior est qui nesciens falsum dicit, quoniam id verum putat; quàm qui mentiendi animum sciens gerit, nesciens verum esse quod dicit. Et ideo etiam Dominus, vt Chrysostomus inquit<sup>h</sup>; Inter iuramentum, & loquelam nostram, nullam vult esse distantiam. Quia sicut in iuramento nullam conuenit esse perfidiam; ita quoque

a l. & si legibus. C. d. tit. b c. 2. de rescrip.

c Leuit. 19. cap.

d Sapien. 1.

e Proverb. 12.

f Psal. 5.

g in c. is aut. 22. q. 2. & in enchirid. c. 12.

Verbis vt ad fallaciam, non ad quod sunt instituta, peccatum est.

h c. iuramenti.

22. q. 5.

Inter iuramentum, & nostram

loquelam nulla

debet esse distantia.

in verbis nostris nullum debet esse mendacium, quod trumque, & periurium, & mendacium diuini iudicii damnatur, dicente scriptura: Os quod mentitur occidit animam. Ita ut nec artificioso mendacio, nec sine verbo oporteat quęquam decipere: quia quomodo mentitur quis occidit animam? Cum autem humilitatis causa metiris, si non eras peccator antequam mentiri mentiendo efficeris quod cuitaras. Veritas autem in te non est, nisi te ita dixeris peccatorem, ut etiam cognoscas. Veritas autem ipsa est, ut quod est, dicas. Quomodo est humilitas, ubi regnat falsitas? Quomodo non ita caueatur arrogantia, ut veritas relinquatur?

D. verò Clemens Papa & martyr D. Iacobo scribitur quę a B. Petro audiuiisset, & didicisset: Quotidie dicit, illius prædicatio, inter cetera diuina mandata, erat, quam in eius exemplum etiam tibi, frater dilectissime, significare curavi: Bonorum, inquit, operum cetera semina, ac negotia sunt, quantum vnusquisque sapit & potest, totius intimi cordis visceribus Deum diligere, & proximum velut seipsum. Abnegare se sibi, ut IESUM Christum Dominum nostrum sequatur, & nihil eius amoris præponere, veritatem corde proferte debere, & totam spem suam in Deo committere. Instruebat actus suę vitę omni hora, & in omni loco Deum respicere, firmiter castigaciones malas cordi suo aduenientes, mox aduersum alidere, & sacerdotibus Domini manifestare. Os suum a multo, vel prauo colloquio custodire, & ab vana, aut mendacia non loqui: quia os quod mendaciter occidit animam. Verba diuina libenter audire, & sacerdotibus suis libenter obtemperare, atque obedire esse docebat.

An vnquam mentiri liceat, & quot mendacium genera.

CAP. XXVII.

D. VERÒ Augustinus explicans illud Psalmi: Perdes omnes, qui loquuntur mendacium, quis, inquit, arbitretur perfectum & spiritum hominem pro ista temporali vita, morte cuius suę alterius non occiditur anima, debere mentiri: quod

a c. nec artificioso. 22. q. 2.  
Causa humilitatis non licet cuiquam mentiri.  
b c. cum humilitatis. 22. q. 2.  
c. non ita. 22. q. 2.  
d. epist. 7.

Quales D. Petri quotidiana fuerit prædicatione.

Veritas corde, & ore profertenda est.

Os a multo, & prauo colloquio custodiendum est. Sacerdotibus libenter obediendum est.

e in c. ne quis. 22. q. 2.  
Pro conseruanda ista vitę temporali, mentem non est.